

Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk

Miroslava Hlinčíková

Martina Sekulová

Národná konferencia EMN „Integračné programy pre osoby s medzinárodnou ochranou“, 1. 12. 2015

Úvod a predstavenie výskumného projektu

Tajomstvá z denníkov migrantov na okraji: viac inklúzie pre ľudí s medzinárodnou ochranou (podporený z Fondu pre mimovládne organizácie, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2009-2014), trvanie od septembra 2014 do septembra 2015

Ciele:

- zmapovať integráciu ľudí s medzinárodnou ochranou v kontexte integračných služieb a nastavení vytvorených štátom, ktoré sú určené na podporu procesu začleňovania tejto skupiny do spoločnosti
- analyzovať integráciu ľudí s medzinárodnou ochranou v konkrétnom geograficko-kultúrnom kontexte na Slovensku a v súvislosti s vplyvom pravidiel, ktoré stanovuje migračná a integračná politika štátu
- vytvoriť odporúčania pre efektívnejšie uplatňovanie integračných služieb

Úvod a predstavenie výskumného projektu

- Trvanie výskumu: od septembra 2014 – júna 2015
- Expertné rozhovory (verejný sektor, servisné organizácie, mimovládne organizácie, akadémia – 12 rozhovorov)
- Rozhovory s ľuďmi s azylom a doplnkovou ochranou (domácnosti zapojené do výskumu – 38 rozhovorov)
- Zúčastnené pozorovanie
- Písanie denníkov

Hlavné zistenia – širší kontext

- Integrované služby poskytované štátom majú okrem okamžitého riešenia problematickej **situácie vytvoriť aj efektívny základ pre osamostatnenie sa jednotlivca** s azylom alebo doplnkovou ochranou a základ pre ďalšie fázy začatého integračného procesu
- Ľudia s medzinárodnou ochranou nemajú okrem pomoci od štátu žiadnu inú sociálnu istotu a zabezpečenie (úspory, kapitál, podporu sociálnych sietí) – sú zraniteľní a zranení v dôsledku núteného odchodu a nedobrovoľného exilu
- **Umiestňovanie ľudí s medzinárodnou ochranou** na území Slovenska sa deje na základe rozhodnutia Migračného úradu
- **Poskytovanie služieb:** právnych, sociálnych, psychologických služieb; pracovné poradenstvo; jazykové a rekvalifikačné kurzy; asistencie pri riešení životnej situácie, finančný príspevok – 6 mesiacov;

Hlavné zistenia – širší kontext

Integračné služby

- integračné služby v gescii štátu (MÚ MV) sa poskytujú v spolupráci so servisnými mimovládnyimi organizáciami
- financovanie cez projekty prostredníctvom eurofondov – 75 % (Európsky fond pre utečencov, Fond pre azyl, migráciu a integráciu) a štátneho rozpočtu – 25 %
- približne ročné trvanie projektov – pokrytie západ, východ a stred Slovenska
- hlavné oblasti poskytovaných služieb: bývanie, jazykové vzdelávanie, sociálne zabezpečenie, zdravotné zabezpečenie, ekonomická integrácia, sociálna a kultúrna integrácia
- oprávnenie participovať pokým daná osoba nezíska občianstvo (s výnimkou finančného príspevku)

Ekonomická integrácia

- platená práca je dôležitý komponent integrácie ľudí s medzinárodnou ochranou
- v prostredí Slovenska tlak na skoré finančné osamostatnenie sa – 6 mesiacov po udelení medzinárodnej ochrany
- asistencia a podpora servisných organizácií pri hľadaní práce je kľúčová
- mnoho bariér (jazyková bariéra, zručnosti a prax, chýbajúce doklady, uznávanie vzdelania, diskriminácia)
- podpora: rekvalifikácia a získanie vzdelania na Slovensku
- zamestnanie na miestach s nízkou mierou stability a istoty, častá práca pod kvalifikáciu a dosiahnuté vzdelanie

Ekonomická integrácia

- pri výbere lokalít, kde sú ľudia s medzinárodnou ochranou umiestňovaní, zvažovať výber lokality podľa šancí uplatniť sa
- umiestňovanie do regiónov s vysokou nezamestnanosťou nepôsobí na ekonomickú integráciu pozitívne
- potrebné alokovať väčší objem finančných prostriedkov na rekvalifikačné kurzy a prípravu stratégie získavania vzdelávania ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku tak, aby boli v súlade s osobným stredno- a dlhodobým plánom do budúcnosti ľudí s medzinárodnou ochranou

Situácia s bývaním

- výber bývania má zásadný vplyv na to, do akej miery sa ľudia s medzinárodnou ochranou dokážu stabilizovať a usadiť
- problémy pri hľadaní bývania: vysoké nájomné (disproporcia medzi výškou nájmu a zárobkami), neznalosť jazyka, chýbajúce sociálne siete, diskriminácia
- bývanie – potrebné zohľadňovať potenciálne sociálne siete, zamestnanie, dostupnosť služieb a inštitúcií (školy, zdravotnícke zariadenia, úrady) ale i susedstvo (súčasť širšej lokálnej komunity)
- nedostatok ubytovacích kapacít – komerčné prenájmy, nevyhovujúce ubytovne
- chýbajúce chránené bývanie – integračné byty

Jazyková príprava a vzdelávanie

- kurz slovenského jazyka – povinný 6 hod. týždenne (sankcie) – potreba väčšej intenzity jazykového vzdelávania
- kurzy nevychádzajú z reálnych potrieb participantov (stupeň pokročilosti, vek, čas)
- potreba profesionalizácie jazykových kurzov: zavedenie metodiky kurzov a ich štandardizácie
- absentujú kurzy slovenčiny pre deti
- rôzna znalosť slovenčiny medzi ľuďmi s medzinárodnou ochranou – v závislosti od zaradenia do pracovného kolektívu, školského zariadenia, vytvorených sociálnych kontaktov

Škola ako miesto integrácie

- problémy pri vstupe a prihlásení dieťaťa do materskej školy, základnej školy
- nízke povedomie pedagógov na materských, základných a stredných školách o špecifikách výučby detí cudzincov
- chýbajúce kurzy slovenčiny pre deti (i keď existuje mechanizmus – krajské školské úrady)
- zaradenie detí do školských zariadení, na VŠ (problém pri DO) – potreba zavedenia asistencií pri vstupe do školy

Kultúrna a sociálna integrácia

- nové väzby a vzťahy vplývajú na budovanie pocitu toho, že „niekam patrím“
- platí, že čím ústretovejšie sa okolie správa k ľuďom s MO, tým je ich motivácia začleniť sa v rámci širšej lokálnej komunity väčšia – **dvojstrannosť procesu integrácie**
- v súčasnosti sa stretávajú s rezervovanosťou a nedôverou od ostatnej populácie
- bariéry prekonávajú najmä vďaka zamestnaniu, rekvalifikačným kurzom, susedstvu, škole;
- potreba **podpory dobrovoľníckej práce** (zorientovanie, sprevádzanie), **potreba práce s väčšinovou spoločnosťou** (postoje, informovanie)

Servisné organizácie

- obmedzené kapacity – finančné aj personálne
- administrácia projektu a asistencie klientom zaberajú príliš veľa času sociálnym pracovníkom
- nadmiera byrokracie spojená s vyplácaním finančných príspevkov a administráciou týchto obrátov
- asymetrický vzťah s kontraktorom – štátom (výber vo výzvach a garancia podpory len na krátke obdobie)
- častá zmena servisných organizácií
- málo priestoru na sociokultúrnu integráciu
- potreba zavedenia školení interkultúrnej komunikácie pre všetkých pracovníkov servisných organizácií
- zväzovanie zavedenia inovatívnych metód ako kaučing a mentoring

Závery v kontexte prierezových problémov

- **diskontinuita projektov** – krátke trvanie projektov a častá zmena servisných organizácií – narušenie kontinuity vzťahov sociálnych pracovníkov a klientov
- **diskontinuita personálnych kapacít, expertízy a skúseností** (obmena ľudí bez predchádzajúcich hlbších skúseností s integračnými programami, teda najmä so službami ako jazykové kurzy, sociálne a psychologické poradenstvo a právne poradenstvo)
- **potreba väčšej profesionality poskytovaných služieb** (akreditácia sociálnej práce, právnych služieb, jazykového vzdelávania a pod.), zabezčiť štandardizovanú úroveň služieb pre celé Slovensko
- **nedostatočné (obmedzené) financovanie integrácie ľudí s azylom a doplnkovou ochranou**
- **doba poskytovania finančného integračného príspevku je krátka** – 6 mesiacov nestačí na zastabilizovanie životnej situácie ani na naplánovanie krátkodobej, ani dlhodobej vízie

Závery v kontexte prierezových problémov

- **potreba posilnenia niektorých profesií** v rámci integračných služieb (napríklad psychológovia, sociálni pracovníci atď.)
- chýba **stabilné a bezpečné ubytovanie**, zabezpečenie chodu integračných centier, na ktoré sa ľudia s medzinárodnou ochranou môžu dlhodobo a stabilne obracať a pod.
- **európske fondy by mali ideálne slúžiť na prídavné služby**, ktoré môžu poskytovať servisné organizácie (sociálna práca, mentoring, koučing, rekvalifikácia, psychologická pomoc atď.)
- chýbajú aktivity, ktoré by boli zamerané na majoritnú populáciu, na zvyšovanie povedomia o týchto témach, na inovatívne prístupy k riešeniu problémov v oblasti integrácie ľudí s medzinárodnou ochranou, aktivity zamerané na scitlivovanie verejnosti, odstraňovanie predsudkov a kultivovanie diskusie alebo nezávislé evaluácie a monitoringy

Ďakujem za pozornosť!

Publikáciu je možné si stiahnuť na stránke:

www.ivo.sk

